

TLAČOVÁ SPRÁVA

Príklady dobrej praxe

Inteligentný manažment odpadov pomáha samosprávam znižovať náklady. Občania tak platia menej

Naučiť ľudí lepšie triediť je neľahká úloha každej samosprávy. Osvedčil sa pritom jednoduchý prístup, že čím viac odpadov obyvatelia vytriedia, tým nižší bude ich poplatok za odvoz a spracovanie odpadov. Pozitívnym príkladom, ako dosiahnuť dobré výsledky s použitím moderných technológií, je obec Košeca v ilavskom okrese. Starosta Radomír Brtáň na jar 2018 zaviedol elektronickú evidenciu odpadov, vďaka čomu v obci výrazne kleslo množstvo zmesového komunálneho odpadu a naopak, zvýšil sa objem vytriedených zložiek. Projekt bol v európskej súťaži The Innovation in Politics Awards 2020 vyhodnotený ako **najlepší európsky projekt** v kategórii Digitalizácie.

Úroveň vytriedenia komunálneho odpadu	Sadzba za príslušný rok v eurách za tonu		
	2019	2020	2021
<10%	17	26	33
10-20%	12	24	30
20-30%	10	22	27
30-40%	8	13	22
40-50%	7	12	18
50-60%	7	11	15
>60%	7	8	11

Po roku fungovania dokázali obyvatelia v Košeci vytriediť viac ako 40 percent odpadov, pričom cieľom je dosiahnuť ešte vyššie číslo. Dôvod je úplne jednoduchý a to sadzba za uloženú tonu odpadov na skládke. Kým pri miere vytriedenia 40 percent je štátom stanovený poplatok 22 eur, po prekročení 60 percent je tento poplatok polovičný. K finálnej cene za odvoz treba ešte pripočítať poplatok správcu skládky a daň z pridanej hodnoty. Za rok fungovania nového systému dokázali v Košeci znížiť pre obyvateľov

poplatok za odvoz komunálneho odpadu o 56 percent. A to obec ešte nedosahuje maximálnu mieru triedenia, kde je podľa zákona poplatok najnižší.

Elektronickú evidenciu spúšťajú aj ďalšie obce

Starosta Brtáň hovorí, že ak by nový systém evidencie odpadov v obci nezaviedli, niektorí občania by triedili menej alebo niektorí by sa vôbec ani nezapojili. Motivácia nižších poplatkov a zlepšenia odpadového hospodárstva inšpiruje desiatky slovenských samospráv. Evidenciu odpadov zaviedli napríklad aj v Domaniži v okrese Považská Bystrica, Gánovciach v okrese Poprad, v Tekovských Nemciach v okrese Zlaté Moravce alebo v Ilave.

Samosprávy môžu pri elektronickej evidencii odpadov využiť **základný model**, aký majú v Košeci. Každá nádoba a vreca s odpadom dostane QR kód, pričom zodpovední pracovníci pri odvoze zaevidujú daný odpad ručnými čítačkami. „Samosprávy tak dostávajú presné informácie, ktoré im doteraz chýbali. K dispozícii majú prehľadnú aplikáciu, ktorá umožní sledovať množstvá odpadu aj úroveň triedenia a to až na úroveň každej domácnosti v obci,“ hovorí Martina Gaislová, odborníčka na komunálny odpad z portálu menejodpadu.sk.

Obce si dokážu **zlepšiť finančné riadenie odpadového hospodárstva** alebo si **dokážu upraviť frekvenciu** zberu a odvozu zmesového komunálneho odpadu. „*Výsledky vidieť v klesajúcom počte vyvezených nádob so zmesovým komunálnym odpadom. Vďaka evidencii konečne začínajú separovať aj takí občania, ktorí sa dlhé roky do separovaného zberu nezapájali,*“ hovorí starostka obce Tekovské Nemce Erika Valkovičová. Obyvatelia si podľa starostky uvedomujú, že v budúcnosti budú platiť len za to, čo ich domácnosť vyprodukuje a nie za svojho suseda.

Podobnú skúsenosť majú aj Gánovciach v okrese Poprad. „*Systém ELWIS nám poskytuje dáta, ktoré zlepšia nakladanie s odpadmi. My pomôžeme občanom lepšie separovať a každý občan môže pomôcť obci znížiť svojim zodpovedným správaním náklady na skládkovanie,*“ hovorí starosta Michal Materný a zároveň dodáva, že nový systém vnímajú ako **najspravodlivejšiu a najvhodnejšiu formu odmeny** pre tých, ktorí produkujú málo odpadu a zároveň ho aj separujú. „*Na základe zozbieraných priebežných dát a výstupov prikrôčime k nastaveniu motivačných poplatkov,*“ vysvetľuje starosta Materný.

Evidenčný systém, aký majú v Gánovciach či v Tekovských Nemciach, využíva aktuálne **39 slovenských miest a obcí** a pomáha riadiť odpadového hospodárstvo **pre 57-tisíc obyvateľov**. Okrem toho, že systém výrazne prispieva k znižovaniu nákladov na komunálny odpad, zlepšuje aj environmentálne uvedomenie obyvateľov odstránením roky pretrvávajúcej anonymity odpadov. „*Systém ELWIS znamená pre nás prelomový krok. Je prínosom pre znižovanie tvorby odpadu, jeho triedenie a zhodnocovanie, ale aj pre zefektívňovanie výdavkov,*“ hovorí František Matušík, starosta obce Domaniža v považsko-bystrickom okrese. Podobné skúsenosti majú podľa neho aj iné obce z občianskeho združenia Strážovské vrchy.

Systém aj pre veľké mestá

Menšie obce majú pri zavádzaní elektronizácie odpadového hospodárstva o niečo jednoduchšiu pozíciu, avšak väčšie mestá trápia aj ďalšie problémy. Zápasia napríklad s chýbajúcim vážením odpadov, s nedostatočnou evidenciou na zbernom dvore, alebo im chýba prehľad o odpade v slabo osídlených oblastiach. A práve vďaka modernému systému, ktorý využívajú **svetové metropoly ako Rím a Barcelona**, môžu mať všetko pod kontrolou.

Ručné evidovanie odpadu, ktoré je jednoduché a praktické hlavne pre menšie obce, sa v mestách stáva neefektívne. Práve preto systém ELWIS umožňuje nielen rýchlejšiu evidenciu odpadu, ale aj **komplexný monitoring procesu zberu a zberových vozidiel**. Evidencia odpadu sa realizuje **priamo na zbernom vozidle** pomocou automatizačného systému. „*Mestá získajú rýchlu a spoľahlivú evidenciu odpadov, monitoring vozidiel a zároveň prehľadne zozbierané dáta. Systém je navyše možné prepojiť s vážením odpadu,*“ vysvetľuje Martina Gaislová.

Samosprávy, ktoré majú vlastné zberné dvory, zas často nevedia, či je odpad od ich obyvateľov alebo ho naň uložili návštevníci z iných miest. Keďže nevedú jeho spoľahlivú evidenciu, strácajú prehľad o jeho reálnom množstve a zložení. Tieto informácie sú pritom veľmi dôležité pre **zvýšenie miery triedenia a efektívne riadenie zberného dvora**. Po zavedení nového systému získajú samosprávy prehľad o odpade, návštevníkoch a činnosť zberného dvora môžu prispôbovať tak, aby bol efektívny a čo najlepšie slúžil občanom.

Poznať množstvo odpadu je rovnako dôležité aj pre jeho príjem v profesionálnej kompostárni. Systém ELWIS umožňuje **evidovanie vozidiel, množstva odpadu a materiálov**. Na základe týchto dát môže prevádzkovateľ lepšie riadiť spracovateľské kapacity kompostárne a zároveň aj zásoby dôležitého materiálu, napríklad drevnej štiepky, či zásoby zeleného alebo kuchynského odpadu. „Samospráva získa cenné dáta o množstve vytriedeného biologicky rozložiteľného odpadu, ktoré si môže započítať do miery triedenia. Znižuje si tak svoje náklady na skládkovanie a v konečnom dôsledku poplatky pre obyvateľov,“ dopĺňa Martina Gaislová.

Triedenie a evidencia odpadu môže byť komplikovaná **v prípade vzdialenejších častí obce**, ako sú záhradkárske či rekreačné oblasti alebo riedko osídlené časti obcí. Riešením sú zberné ostrovčeky, ktoré nájdu tiež uplatnenie pre obyvateľov bez trvalého pobytu, turistov alebo študentov. Okrem toho, ostrovčeky využívajú aj občania, ktorí nestihli vytriedený odpad vyložiť v deň zberu alebo ho majú viac, ako je štandardná kapacita nádoby.

Na zbernom ostrovčeku Eco station môžu občania odovzdať odpad aj mimo zberných dní

Do **zberného ostrovčeka Eco station** môžu občania odovzdať zmesový komunálny odpad a ďalšie druhy odpadu podľa výberu samosprávy. „Pri používaní sa identifikujú napríklad evidenčnou odpadovou kartou. Prostredníctvom nej sa odovzdaný odpad pripočíta na ich konto. Nerezidenti môžu používať takéto zberné miesta za symbolický poplatok, ak odovzdajú zmesový odpad a bez poplatku pri triedených odpadoch,“ hovorí o systéme zberného ostrovčeka Martina Gaislová.

Evidenčný systém pomôže samosprávam napríklad aj s distribúciou zberných nádob, keďže pomocou neho získava prehľad o stave každej používanej nádoby. Užitočné sú aj senzory naplnenosti, ktoré umožňujú **monitoring nádob a množstva odpadu hlavne v riedko osídlených častiach samosprávy alebo záhradkárskych lokalitách**. Odvoz odpadu z týchto oblastí sa uskutoční vždy vtedy, keď sú nádoby plné a je potrebné ich odviezť.

Kontakt

Tomáš Halán
pr@menejodpadu.sk
mobil: 0911 396 462